

**Waterschap Limburg
t.a.v. dagelijks bestuur
Maria Theresialaan 99
6043 CX Roermond**

Datum: 8 juni 2024

Betreft: verzoekschrift waterlozingsvergunning

Geacht DB,

Bijgaand treft u aan, in tweevoud, een verzoekschrift strekkende tot intrekking dan wel wijziging van de waterlozingsvergunning die door het Waterschap is verstrekt voor de lozing van afvalwater van de bedrijven op Chemelot.

Het verzoekschrift is mede ingediend namens Milieudefensie, de Natuur en Milieufederatie Limburg en 15 particulieren.

Wij vernemen graag van u over de behandeling van dit verzoekschrift.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

Voorzitter Stichting Milieu in Actie
Etzenraderweg 35
6454 Jabeek

KVK nummer: 94062374

VERZOEKSCHRIFT TOT INTREKKING VERGUNNING

Aan het Waterschap Limburg
Dagelijks bestuur
TE ROERMOND

Geven te kennen:

1. [REDACTED] verder te noemen "verzoeker 1". In deze zaak woonplaats kiezend te 6135 BS Sittard aan de Tunnelstraat 87 op het kantoor en de gekozen woonplaats van de advocaat mr. Rob Schoonbrood, en die als gemachtigde zal optreden, met het recht tot vervanging.
2. [REDACTED] verder te noemen "verzoekster 2". In deze zaak woonplaats kiezend te 6135 BS Sittard aan de Tunnelstraat 87 op het kantoor en de gekozen woonplaats van de advocaat mr. Rob Schoonbrood, en die als gemachtigde zal optreden, met het recht tot vervanging.
3. [REDACTED] verder te noemen "verzoekster 3". In deze zaak woonplaats kiezend te 6135 BS Sittard aan de Tunnelstraat 87 op het kantoor en de gekozen woonplaats van de advocaat mr. Rob Schoonbrood, en die als gemachtigde zal optreden, met het recht tot vervanging.
4. [REDACTED] verder te noemen "verzoekster 4". In deze zaak woonplaats kiezend te 6135 BS Sittard aan de Tunnelstraat 87 op het kantoor en de gekozen woonplaats van de advocaat mr. Rob Schoonbrood, en die als gemachtigde zal optreden, met het recht tot vervanging.
5. [REDACTED] verder te noemen "verzoeker 5". In deze zaak woonplaats kiezend te 6135 BS Sittard aan de Tunnelstraat 87 op het kantoor en de gekozen woonplaats van de advocaat mr. Rob Schoonbrood, en die als gemachtigde zal optreden, met het recht tot vervanging.
6. [REDACTED] verder te noemen "verzoekster 6". In deze zaak woonplaats kiezend te [REDACTED] [REDACTED] die als gemachtigde zal optreden met het recht tot vervanging.
7. [REDACTED] verder te noemen "verzoeker 7". In deze zaak woonplaats kiezend te [REDACTED] [REDACTED] die als gemachtigde zal optreden met het recht tot vervanging.

8. [redacted] verder te noemen "verzoeker 8". In deze zaak woonplaats kiezend te [redacted] [redacted] die als gemachtigde zal optreden met het recht tot vervanging.
9. [redacted] verder te noemen "verzoeker 9". In deze zaak woonplaats kiezend te [redacted] [redacted] die als gemachtigde zal optreden met het recht tot vervanging.
10. [redacted] verder te noemen "verzoeker 10". In deze zaak woonplaats kiezend te [redacted] [redacted] die als gemachtigde zal optreden met het recht tot vervanging.
11. [redacted] verder te noemen "verzoeker 11". In deze zaak woonplaats kiezend te [redacted] [redacted] die als gemachtigde zal optreden met het recht tot vervanging.
12. [redacted] verder te noemen "verzoekster 12". In deze zaak woonplaats kiezend te [redacted] [redacted] die als gemachtigde zal optreden met het recht tot vervanging.
13. [redacted] verder te noemen "verzoekster 13". In deze zaak woonplaats kiezend te [redacted] [redacted] die als gemachtigde zal optreden met het recht tot vervanging.
14. [redacted] verder te noemen "verzoekster 14". In deze zaak woonplaats kiezend te [redacted] [redacted] die als gemachtigde zal optreden met het recht tot vervanging.
15. [redacted] verder te noemen 'verzoekster 15'. In deze zaak woonplaats kiezend te [redacted] [redacted] die als gemachtigde zal optreden met het recht tot vervanging.
16. **De Stichting Milieu in Actie**, statutair gevestigd te Jabeek, Etzenraderweg 35, 6454 AP Jabeek, rechtsgeldig vertegenwoordigd door [redacted] voorzitter. Verder te noemen 'verzoeker 16'. In deze zaak woonplaats kiezend te [redacted] [redacted] die als gemachtigde zal optreden met het recht tot vervanging.
17. **De Vereniging Milieudefensie**, statutair gevestigd te Amsterdam, Nieuwe Looierstraat 31, 1017 VA Amsterdam, rechtsgeldig vertegenwoordigd door [redacted] directeur-bestuurder. Verder te noemen 'verzoeker 17'. In deze zaak woonplaats kiezend te [redacted]

[redacted] die als gemachtigde zal optreden met het recht tot vervanging.

- 18. De Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg**, statutair gevestigd te Roermond, Kapellerpoort 1, 6041 HZ Roermond, rechtsgeldig vertegenwoordigd door [redacted] directeur. Verder te noemen 'verzoeker 19'. In deze zaak woonplaats kiezend te [redacted] [redacted] die als gemachtigde zal optreden met het recht tot vervanging.

Bij besluit van 15 december 2020 heeft het Waterschap Limburg aan Sitech (inmiddels genaamd Circle Infra Partners) een vergunning verleend als bedoeld in hoofdstuk 6 van de Waterwet. De vergunning strekt tot het lozen van 631 verschillende stoffen (microplastics, chemische stoffen en zware metalen) via de Zijtak Ur in de Maas. De vergunning heeft een looptijd tot ultimo 2027.

Op basis van artikelen 3.3, 4.23, 5.32 en 5.38 van de Omgevingswet, de artikelen 8.84, 8.97 en 8.99 van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving, de artikelen 2.2 en 2.11 van het Besluit Activiteiten Leefomgeving, artikel 1.2 van de Waterschapsverordening, artikel 2 van de Drinkwaterwet en artikel 4 van de Kaderrichtlijn Water, wordt verzocht de aan Sitech, inmiddels Circle Infra Partners, verleende vergunning met kenmerk 2019-Z4532, geheel dan wel gedeeltelijk in te trekken, dan wel ambtshalve aan te scherpen met als doel om met name de lozing van zorgwekkende of vergelijkbaar waterbezwaarlijke stoffen op zo kort mogelijke termijn te stoppen dan wel substantieel te beperken.

A. Ontvankelijkheid belanghebbenden

Verzoekers 1 t/m 5 achten zich als belanghebbende ontvankelijk omdat zij woonachtig zijn in de Provincie Limburg en hun drinkwater krijgen van Watermaatschappij Limburg (WML) welke de Maas als een "bron" gebruikt voor de drinkwatervoorziening. De geloosde stoffen in de Zijtak-Ur komen in de Maas terecht. Deze stoffen zullen een blijvende negatieve invloed hebben op de ecologische toestand van het oppervlaktewater, stroomafwaarts en dus het ecologische leefklimaat van planten, dieren en mensen, en dus van verzoekers, beïnvloeden.

Verzoekers 6 t/m 9 zijn woonachtig in de Provincie Limburg en recreëren regelmatig in en bij de Maasplassen, gelegen stroomafwaarts achter het lozingspunt en monding van de Zijtak-Ur in de Maas. De lozingen hebben een negatieve blijvende invloed op de ecologische toestand van het oppervlaktewater van de Maas en dus van de Maasplassen. Als Limburgse recreanten in de Maasplassen en bij de Maasplassen, wordt door de lozingen hun woon- en leefomgeving negatief beïnvloed. Dit maakt dat zij zich ontvankelijk achten als belanghebbenden.

Verzoekers 1 t/m 15 zijn woonachtig in de Provincie Limburg. Hun drinkwater krijgen zij van Waterleiding Maatschappij Limburg. Waterleiding Maatschappij Limburg gebruikt onder andere als bron voor het drinkwater het vervuilde Maaswater stroomafwaarts ná de lozingen op basis van de vergunning. Waterleiding Maatschappij Limburg brengt voor alle Limburgers dezelfde prijs in rekening voor het drinkwater. Dit maakt dat verzoekers meebetalen voor hun drinkwater aan de zuivering van het vervuilde Maaswater, als gevolg van de verleende vergunning. Dit maakt dat de vergunning invloed heeft op hun directe leef- en

woonomgeving, hetgeen maakt dat zij als belanghebbenden beschouwd dienen te worden en ontvankelijk zijn in het verzoek.

Verzoeker 16 (de Stichting Milieuactie Limburg) acht zich belanghebbende nu zij op grond van haar statuten ten doel heeft *'(...) een bijdrage te leveren aan het oplossen en voorkomen van milieuproblemen, alsmede te streven naar een duurzame verhouding tussen de mens en zijn omgeving, een goede kwaliteit van het milieu en de natuur en de gezondheid van de mensen in de meest ruime zin voor huidige en toekomstige generaties, met name in de provincie Limburg.*

De stichting tracht haar doel te bereiken door: Het beoordelen, beïnvloeden of begeleiden van het handelen of nalaten van overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en particulieren. Het beoordelen van door bestuursorganen en overheden verleende of te verlenen vergunningen, het indienen van verzoeken tot handhaven, wijzigen of intrekken van verleende vergunningen, het voeren van juridische procedures op lokaal, regionaal, nationaal of internationaal niveau. Het aangaan van samenwerkingsverbanden met andere milieuorganisaties in de ruimste zin van het woord en het geven van voorlichting en informatie.'

Gezien haar doelstelling, in combinatie met haar feitelijke werkzaamheden, acht de Stichting Milieuactie Limburg zich ontvankelijk inzake dit verzoek.

Verzoeker 17 (de Vereniging Milieudefensie) acht zich belanghebbende nu zij zich ten doel stelt: *'(...) een bijdrage te leveren aan het oplossen en voorkomen van milieuproblemen en het behoud van cultureel erfgoed, alsmede te streven naar een duurzame samenleving dit alles op mondiaal, landelijk, regionaal en lokaal niveau, in de meest ruime zin en een en ander in het belang van de kwaliteit van het milieu, de natuur en het landschap in de meest ruime zin voor huidige en toekomstige generaties.*

De Vereniging tracht haar doel te bereiken door: het kritisch volgen van al die ontwikkelingen in de samenleving die effect hebben op het gebied van milieu, natuur, landschap en duurzaamheid, het beïnvloeden van de besluitvorming daarover door middel van het gebruikmaken van alle daartoe geëigende en geoorloofde middelen, het verrichten dan wel doen verrichten van onderzoek, het verspreiden en verstrekken van informatie in de meest ruime zin, het verkrijgen van gerechtelijke uitspraken en het uitvoeren van alle handelingen en acties die de Vereniging nodig acht om haar doel te bereiken.' Gezien haar doelstelling, in combinatie met haar feitelijke werkzaamheden, acht de Vereniging Milieudefensie zich ontvankelijk inzake dit verzoek.

Verzoeker 18 (Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg) acht zich belanghebbende nu zij op grond van haar statuten het doel heeft, *'Het bevorderen van duurzame verhouding tussen mens en zijn omgeving, met daarbij een speciale zorg voor de natuur, het landschap en het milieu in de Provincie Limburg'*. De NMF Limburg is hét provinciale platform, dat de belangen behartigt van natuur, milieu en landschap in Limburg, namens én met haar achterban. Zij bundelt daarbij alle mogelijke krachten op weg naar een duurzame ontwikkeling van de Limburgse samenleving. Gezien haar doelstelling, in combinatie met haar feitelijke werkzaamheden, acht de Natuur en Milieufederatie Limburg zich ontvankelijk inzake dit verzoek.

B. De verleende vergunning

Op 15 december 2020 heeft het Waterschap Limburg (WL) aan Sitech een vergunning verstrekt voor het lozen van afvalwater afkomstig van de Integrale Afvalwater Zuiveringsinstallatie (IAZI) gelegen aan de Dalerterveltweg 5 te Stein (zaaknummer 2019-Z4532). De waterlozingsvergunning heeft een looptijd tot en met 31 december 2027. De vergunning geeft Sitech, inmiddels Circle Infra Partners, ruimte om 631 stoffen, meer bepaald microplastics, zware metalen en chemische stoffen (waaronder tientallen Zeer Zorgwekkende Stoffen ZZS en potentieel Zeer Zorgwekkende Stoffen pZZS) te lozen in de 'Zijtak' Ur (een klein strookje oppervlaktewater), die via een daartoe aangelegde lozingspijp rechtstreeks uitmondt in de Maas. Het effluent van de Integrale Afvalwater Zuivering Installatie (IAZI) stroomt dus honderd meter verderop uit in het Natura 2000 gebied dat de Grensmaas wordt genoemd.

Hieronder gaan verzoekers allereerst in op de schadelijkheid van microplastics, zware metalen en chemische stoffen, alsmede op de daarbij behorende ontwikkelingen ten aanzien van filtratietechnieken.

C. Schadelijkheid van vergunde stoffen

C1. Microplastics

Micro- en nanoplastics vormen een algemeen erkende toenemende bron van vervuiling in het wereldmilieu, enerzijds door het massale gebruik van plastics, de enorme breedte in de toepassing van plastics (bijvoorbeeld tot in kleding en cosmetica), anderzijds ook door hun eigenschappen: ze zijn persistent (niet afbreekbaar) en ze verbinden zich met andere toxische stoffen zoals zware metalen en hopen daarmee op in levende organismen (bioaccumulatie).

Het heeft tot gevolg dat microplastics (en toxische zware metalen) hun definitieve entree hebben gemaakt in de voedselketen en zich daarin steeds verder verspreiden. De voedselketen van mensen en dieren, waaronder het mariene ecosysteem, is en wordt toenemend verontreinigd. Microplastics komen in het plankton terecht, daarmee in het voedsel van vissen, die op hun beurt weer geconsumeerd worden door andere vissen, vogels en mensen. Het consumeren zorgt ervoor dat toxische stoffen zich verder ophopen in mens en dier. In de voedselketen is sprake van biomagnificatie, ofwel de stapsgewijze toename van de concentratie van giftige stoffen in organismen hogerop in de voedselketen door voedselopname. Het RIVM spreekt hier van 'doorvergiftiging'.¹

Binnen het ZonMw-programma Microplastics & Health zijn in 2019 15 onderzoeksprojecten gestart om de gezondheidseffecten van microplastics voor de mens in kaart te brengen. De onderzoeksresultaten zijn verontrustend en onderzoekers concluderen dat er urgentie is voor vervolgonderzoek. In november 2021 zijn enkele resultaten uit de eerste onderzoeksfase gerapporteerd:²

- verminderde darmwerking
- persistente chemische stoffen en microplastics zijn aanwezig in de darmen
- aanwezigheid van microplastics kan leiden tot ontstekingsreacties
- verstoorde longfunctie

¹ <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2015-0037.pdf> (zie pag. 10 en 11)

² <https://www.zonmw.nl/nl/nieuws/verontrustende-resultaten-gezondheidsrisicos-microplastics>

- reacties van het immuunsysteem
- allergische reacties
- microplastics zetten een rem op hersenenzymen (zo wordt een belangrijk enzym dat nodig is voor de communicatie tussen hersencellen afgeremd)
- microplastics zijn aangetroffen in bloed, placenta en vruchtwater
- microplastics blijken drager te zijn van andere ziekteverwekkers.

De onderzoekers concluderen dat deze eerste resultaten van het effect van micro- en nanoplastics in het lichaam aangeven hoe urgent en relevant verder onderzoek is. De vertaling van de resultaten naar de exacte effecten op de mens is in veel gevallen nog lastig te maken. Dat komt met name doordat een goede risicobeoordeling nog ontbreekt. Toxicologen werken aan een risicobeoordelingsmodel om precies te kunnen analyseren wat de risico's van plasticinname via voeding, lucht of water zijn. Ondanks dat er dus nog veel onzekerheid zit in de interpretatie van de eerste laboratoriumresultaten, zijn de uitkomsten verontrustend te noemen. Ook omdat de hoeveelheid kleine deeltjes in de leefomgeving blijft toenemen. En omdat bijvoorbeeld uit onderzoek naar fijnstof, waar plastic deeltjes in zitten, blijkt dat kleine deeltjes in ons lichaam komen en daar tot gezondheidseffecten leiden. Het is duidelijk dat nano- en microplastics zeker een negatieve invloed op onze gezondheid kunnen hebben, maar in welke mate en in welke situaties dat geldt, is lastig te concluderen als de risicobeoordeling nog ontbreekt.

Het door de onderzoekers aanbevolen vervolgonderzoek is inmiddels ook opgestart in een consortium genaamd Momentum, waarin Utrecht University, NL Health-Holland en ZonMW participeren. Het consortium heeft inmiddels al een aantal publicaties gerealiseerd waarin 'in vitro-modellen' aantonen dat microplastics schadelijk zijn voor de gezondheid.³

Er zijn mitsdien in elk geval duidelijke aanwijzingen dat microplastics een negatieve invloed hebben op onze gezondheid. Nog breder, ook het RIVM concludeert in 2022: *'Er zijn aanwijzingen dat microplastics schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid van mensen, planten, dieren en bodemorganismen.'*⁴

In aanvulling op de aangetoonde schadelijkheid van microplastics, dient daarbij nog in ogenschouw te worden genomen dat microplastics persistent (niet afbreekbaar) zijn, toxische verbindingen aangaan met zware metalen en opstapelen in levende organismen (bioaccumulatie). Toenemende blootstelling aan microplastics, waarvan alleen al sprake is omdat microplastics blijvend zijn ingetreden in de voedselketen, verhoogt daarmee risico's.

Nog zeer recent toonde een publicatie in The New England Journal of Medicine directe gezondheidsschade ervan voor de mens aan. Het onderzoek leerde dat bij mensen waar microplastics zijn gedetecteerd in de plaque van bloedvaten in de halsslagader, een significant hoger risico lopen op ernstige cardiovasculaire gebeurtenissen (hartaanval, beroerte, overlijden). De 'hazard ratio' was 4,5 maal over een periode van 34 maanden in vergelijking met mensen zonder microplastics in de plaque.⁵

Een recente studie gepubliceerd in het blad Toxicological Sciences toont aan dat toenemend microplastics worden aangetroffen in de placenta en in mannelijke zaadballen⁶. In een publicatie in Trouw⁷ zegt uroloog en voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Urologie, Bert van Bezooijen, hierover dat microplastics zeker invloed hebben op vruchtbaarheid. "Plastic geeft

³ <https://momentummicroplastics.nl/about/publications>

⁴ <https://www.rivm.nl/publicaties/microplastics-in-soil-systems-from-source-to-path-to-protection-goals-state-of>

⁵ maart 2024, The New England Journal of Medicine: <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoa2309822>

⁶ <https://academic.oup.com/toxsci/article/199/1/81/7609801>

⁷ <https://www.trouw.nl/wetenschap/microplastics-nu-ook-aangetroffen-in-menselijke-testikels~bc9e3947?referrer=https://www.google.com/>

chemische stoffen af die schadelijk kunnen zijn voor cellen. Ook is het mogelijk dat de deeltjes de hormonen beïnvloeden. Hormonen regelen voor een groot gedeelte de productie van zaadcellen.”

In elk geval is er veel meer dan ‘een redelijke mate van twijfel over de onschadelijkheid’, hetgeen de kern is van de definitie van het voorzorgsbeginsel (zie verder onder hoofdstuk D, punt 2). In die zin had de lozing van maximaal 14.040 kg microplastics (polymeren) wellicht nooit mogen worden toegestaan, maar is er in elk geval op grond van voortschrijdend wetenschappelijk inzicht nu reden de vergunde lozing van microplastics in te trekken. Het Waterschap had in dezen niet mogen volstaan met slechts het opleggen van een ‘onderzoeksverplichting’ aan Sitech/Circle Infra Partners (voorschrift 36 geeft aan dat de vergunninghouder uiterlijk 1 januari 2024 moet rapporteren over het identificeren en reduceren van polymeren). Duidelijk is immers dat de afhandeling van deze (inmiddels ontvangen) rapportage nog vele maanden in 2024 in beslag zal nemen en als dit al zou leiden tot aanpassing van de vergunning is daarmee meer dan de helft van de looptijd van de vergunning al verstreken. Ook omvat het voorschrift geen verdere bepalingen omtrent verbeterdoelstellingen na 1 januari 2024.

Aan dit alles doet ook niet af dat volgens de rapportage van Sitech/Circle Infra Partners de lozing van microplastics inmiddels beneden het toegestane maximum zou blijven. De bron van deze gegevens is vergunninghouder zelf, de objectieve controleerbaarheid daarvan ontbreekt omdat het Waterschap puur vaart op de gegevens van de vergunninghouder. Tegelijkertijd relateert de vergunninghouder zelf ook de gerapporteerde omvang van de lozingen door te wijzen op de complexiteit van de berekeningsmethodiek: *‘Er zijn op het moment van schrijven, nog geen geharmoniseerde of genormaliseerde methodes op de markt, en het zal nog jaren duren voordat robuuste gevalideerde analysevoorschriften bestaan voor dit type onderzoeken’*.⁸ Het Waterschap acht de rapportage van Circle Infra Partners in elk geval op dit moment onvoldoende en vraagt aanvulling van informatie op straffe van een dwangsom, maar geeft daarvoor opnieuw vele maanden uitstel.

In de woorden van Circle Infra Partners zelf is elke gemeten omvang van de lozing feitelijk dus twijfelachtig. Een ontnuchterende vaststelling. Daarmee is dus geen enkele gerapporteerde omvang te vertrouwen en ook elke norm in de vergunning drijfzand, want niet handhaafbaar. Dat is op zich al een ernstige situatie. Het sterkt verzoekers temeer in het beroep op het voorzorgsbeginsel: elke lozing, zelfs als die lager zou zijn dan door het Waterschap vergund, is onverminderd schadelijk. Het inzicht dat geen enkele lozingsnorm controleerbaar en handhaafbaar is moet er nu toe leiden dat elke lozing wordt tegengegaan.

Nieuwe technieken

Dat klemt nog te meer daar onderzoek ook leert dat de filtratietechnieken in toenemende mate erin slagen microplastics te filteren. Bijvoorbeeld de toepassing van membraantechnologie, nanofiltratie, membrane microbioreactoren, osmosetechnologie en de toepassing van elektrochemische processen blijken zeer succesvol⁹⁺¹⁰. Verbeterde filtratie kan gepaard gaan met kosten, een prijs die opgebracht dient te worden door de vervuiler. Europese rechtspraak leert immers dat aan de bescherming van de belangen van volksgezondheid, veiligheid en milieu voorrang moet worden verleend boven economische belangen.¹¹ Het is aan Sitech/Circle Infra Partners om de lozing van microplastics via de inzet van optimale filtratietechnieken te voorkomen, dan wel de vervuiling aan de bron (chemische bedrijven op Chemelot) te voorkomen.

⁸ pag 18 van Rapportage Voorschrift 36 Polymeren (microplastics) in effluent IAZI van Circle Infra Partners

⁹ <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0045653522017258>

¹⁰ <https://scientias.nl/onderzoekers-bedenken-veelbelovende-manier-om-microplastics-uit-afvalwater-te-filteren/>

¹¹ HvJ EU 17 mei 2018, T-584/13, ECLI: EU: T: 2018: 279, ro. 58; HvJ EU 12 april 2013, T-31/07, ECLI: EU: T: 2013: 167, ro. 134; HvJ EG 21 oktober 2003, T-392/02, ECLI: EU: T: 2003: 277, ro. 121

C2. Zware metalen

Zware metalen komen deels voor in de natuur maar worden vooral door de mens daaraan nog toegevoegd door industriële ontwikkeling. Sommige (niet alle) zware metalen zijn in enige mate vitaal voor het menselijk lichaam, maar dat neemt niet weg dat ook die metalen gevaarlijk worden bij opeenhoping van inname ervan. Het RIVM stelt: *Omdat Nederlanders in hun dagelijks leven al worden blootgesteld aan zware metalen is het wenselijk om extra blootstelling zoveel mogelijk te beperken.*¹² Niet voor niets streven de Waterleidingmaatschappijen naar beperking van zware metalen in drinkwater tot ultralage hoeveelheden. Net als microplastics gelden zware metalen als toxisch, persistent (niet afbreekbaar) en stapelen ze zich op in levende organismen (bio-accumulatie).

Bijkomend geldt dat zware metalen kunnen winnen aan toxiciteit bij contact met elementen als water, aarde en lucht en dat ze via de voedselketen toenemend hun weg vinden naar de mens (en dier). Het Voedingscentrum beschrijft een reeks van voedingsmiddelen die een verhoogd gehalte aan zware metalen kunnen bevatten, zoals groenten, aardappelen, peulvruchten, rijst, orgaanvlees en vis en schaal- en schelpdieren.¹³

De toxiciteit van zware metalen en dus de negatieve effecten op de gezondheid van de mens zijn en worden al decennialang breed onderzocht en erkend. Het innovatiebedrijf Lenntech zegt hierover: *'Gedurende een aantal jaren, hebben industrieën zich om diverse redenen, zoals koelprocessen, transport of het afstoten van effluënten, gevestigd langs rivieren. Dit effect wordt steeds meer beperkt door het inzetten van zuiveringsinstallaties bij de fabrikant. Water vormt een fundamentele schakel voor wat betreft de vervuilingen van zware metalen door het faciliteren en aangaan van chemische reacties. Water transporteert zware metalen en deze dringen binnen in de voedselketens (algen, vissen etc.). Zware metalen zijn in het algemeen aanwezig in sporen, de aanvankelijke lage toxiciteit loopt op aangezien de toxiciteit zich ontwikkelt in de bio-ophoping van organische componenten.'*¹⁴

De Royal Society of Chemistry zegt over de toxiciteit en schadelijkheid van zware metalen onder meer het volgende: *'The proliferation of heavy metal ions, which possess toxic properties, in water bodies has emerged as a significant global concern in recent years, owing to the exponential growth in industrialization, urbanization, and the utilization of chemical compounds in various industries. These substances can have far-reaching and detrimental effects on both the environment and living organisms and are therefore a significant concern for environmental protection. Wastewater effluents from industrial processes are contaminated with a wide variety of toxic heavy metal contaminants, with human and anthropogenic factors being the main causes of increased environmental toxicity.*

*(...) The toxicity, non-biodegradability, biological accumulation and carcinogenic nature of heavy metals, which pose a significant threat to both the aquatic ecosystem and human health, make their global presence in water a major environmental concern. Heavy metals, unlike organic pollutants, are not biodegradable and tend to accumulate in living organisms when they are released into the environment, which can negatively impact the health of all forms of life, including humans, animals, and plants. Therefore, it is crucial to remove heavy metals in water to mitigate their detrimental impacts on the environment.'*¹⁵

12 <https://www.rivm.nl/tata-steel/grafietregen-en-gezondheid-2019/inschatting>

13 <https://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/zware-metalen.aspx>

14 <https://www.lenntech.nl/processen/zwaar/zware-metalen/zware-metalen.htm#ixzz8NSGs4lSP>

15 <https://pubs.rsc.org/en/content/articlehtml/2023/ra/d3ra00723e>

De lozingsvergunning van Sitech/Circle Infra Partners omvat de lozing van een breed arsenaal aan zware metalen, elk afzonderlijk met een toegestane hoeveelheid. Het gaat hier om door het RIVM aangemerkte Zeer Zorgwekkende Stoffen¹⁶ (in de vergunning door het Waterschap onder Z-stoffen geschaard).

In de onderstaande tabel zijn ten aanzien van een aantal van de in de vergunning toegestane zware metalen de gezondheidsrisico's voor de mens beschreven:

Stof	Gezondheidsrisico's voor de mens
Lood	<p>Lood is een metaal dat de meest schadelijke effecten heeft op de menselijke gezondheid. Het kan het menselijk lichaam binnendringen via de opname van voedsel (65%), water (20%) en lucht (15%). Voedsel zoals fruit, groenten, vlees, granen, zeevoedsel, frisdranken en wijn kunnen aanzienlijke hoeveelheden lood bevatten.</p> <p>Lood kan in het drinkwater terecht komen via de corrosie van pijpleidingen. Dit gebeurt eerder wanneer het water licht zuur is. Daarom moeten publieke waterbehandlingssystemen tegenwoordig pH-aanpassingen uitvoeren bij water dat gebruikt zal worden als drinkwater.</p> <p>Voorzover we weten, vervult lood geen essentiële functie in het menselijk lichaam, het is eerder schadelijk wanneer het opgenomen wordt via het voedsel, de lucht of het water.</p> <p>Lood kan een aantal ongewenste effecten hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De verstoring van de biosynthese van hemoglobine en bloedarmoede - Een verhoging van de bloeddruk - Nierbeschadiging - Miskramen - Verstoring van de zenuwstelsels - Hersenbeschadiging - Afgenomen vruchtbaarheid bij mannen door beschadiging van het sperma - Verkleinde leermogelijkheden bij kinderen - Gedragsstoornissen bij kinderen, zoals agressie, impulsief gedrag en hyperactiviteit - Lood kan via de placenta van de moeder bij een foetus terecht komen. Daardoor kan het ernstige schade toebrengen aan het zenuwstelsel en de hersenen van ongeboren kinderen. <p>Lood is een gevaarlijk chemicalie, omdat het niet alleen accumuleert in individuen maar ook in voedselketens.</p>
Cadmium	<p>Cadmium wordt eerst via het bloed naar de lever getransporteerd. Daar bindt het zich aan eiwitten om complexen te vormen die naar de nieren getransporteerd worden. Cadmium accumuleert in de nieren, waar het de filtermechanismen beschadigt. Hierdoor worden essentiële eiwitten en suikers uitgescheiden en vindt er een verdere beschadiging van de nieren plaats. Het duurt heel lang voordat cadmium dat zich in de nieren heeft opgehoopt van het menselijk lichaam wordt uitgescheiden.</p> <p>Andere gezondheidseffecten die door cadmium veroorzaakt kunnen worden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diarree, buikpijn en ernstig overgeven - Botbreuk - Falen van de reproductie en mogelijk onvruchtbaarheid - Schade aan het centrale zenuwstelsel - Schade aan het immuunsysteem - Psychologische stoornissen - Mogelijke DNA-schade of de ontwikkeling van kanker

¹⁶ Verkorte ZZS-lijst | Risico's van stoffen (rivm.nl)

Kwik	<p>Kwik komt van nature niet voor in voedsel, maar het kan wel in voedsel terecht komen, omdat het zich via kleinere organismen door de voedselketen verspreidt. De concentratie kwik is in vis meestal hoger dan de kwikconcentratie van het water waar de vis in zwemt. Dit wijst erop dat kwik zich ophoopt in het lichaam van vissen. Ook veeproducten kunnen aanzienlijke hoeveelheden kwik bevatten. Kwik komt meestal niet in planten voor, maar wanneer er kwik bevattende bestrijdingsmiddelen gebruikt zijn, kan kwik via groenten en andere gewassen het menselijk lichaam binnenkomen.</p> <p>Kwik heeft een aantal effecten op mensen, die allemaal neerkomen op de volgende belangrijkste effecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verstoring van het zenuwstelsel - Schade aan hersenfuncties - DNA beschadiging en chromosomale beschadigingen - Allergische reacties, die resulteren in huiduitslag, vermoeidheid en hoofdpijn - Negatieve reproductie effecten, zoals spermaschade, geboortefwijkingen en miskramen <p>Beschadigde hersenfuncties kunnen de oorzaak zijn van de degradatie van leercapaciteiten, persoonlijkheidsveranderingen, bevingen, gezichtsveranderingen, doofheid, ongecoördineerde spierbewegingen en geheugenverlies. Chromosomale beschadiging veroorzaakt het syndroom van Down.</p>
Arseen	<p>Arseen is een van de meest giftige elementen. Ondanks hun toxische effect, komen anorganische arseenverbindingen in kleine hoeveelheden in de natuur voor. Mensen kunnen via voedsel, water en de lucht blootgesteld worden aan arseen. Blootstelling kan ook gebeuren via huidcontact met besmette grond of water.</p> <p>De blootstelling aan anorganisch arseen kan verschillende gezondheidseffecten hebben, zoals irritatie van maag en ingewanden, een afgenomen productie van rode en witte bloedcellen, veranderingen van de huid en longirritatie. Men gaat er zelfs van uit dat de opname van aanzienlijke hoeveelheden anorganisch arseen de kans op de ontwikkeling van kanker kan vergroten, en dan vooral de kans op de ontwikkeling van huidkanker, longkanker, leverkanker en lymfeklierkanker. Een zeer grote blootstelling aan anorganisch arseen kan bij vrouwen onvruchtbaarheid en miskramen veroorzaken en bij zowel mannen als vrouwen kan het huidstoornissen, een afgenomen weerstand tegen infecties, hartstoornissen en hersenschade veroorzaken.</p> <p>Ten slotte kan anorganisch arseen ook het DNA beschadigen.</p>
Nikkel	<p>Mensen kunnen blootgesteld worden aan nikkel door lucht in te ademen, water te drinken, voedsel te eten en sigaretten te roken. Ook huidcontact met nikkelverontreinigde bodem of water kan resulteren in blootstelling aan nikkel. In kleine hoeveelheden is nikkel essentieel voor het menselijk lichaam, maar wanneer de opgenomen hoeveelheid te groot is, kan het een gevaar zijn voor de menselijke gezondheid.</p> <p>Een opname van te grote hoeveelheden nikkel kan de volgende gevolgen hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een verhoogde kans op de ontwikkeling van longkanker, neuskanker, strottenhoofd kanker en prostaatkanker. - Misselijkheid en duizeligheid treden op na de blootstelling aan nikkelgas. - Long embolie - Uitvallen van de ademhaling - Geboortefwijkingen - Astma en chronische bronchitis

	<ul style="list-style-type: none"> - Allergische reacties zoals huiduitslag, vooral van juwelen - Hartstoornissen
Zink	<p>Hoewel mensen aanzienlijke hoeveelheden zink zonder problemen binnen kunnen krijgen, veroorzaakt een teveel aan zink behoorlijke gezondheidsproblemen. Deze zijn buikkamp, huidirritaties, overgeven, duizeligheid en bloedarmoede. Zeer hoge gehalten zink kunnen de alvleesklier beschadigen en de eiwitstofwisseling verstoren, en aderverkalking veroorzaken. Extensieve blootstelling aan zinkchloride kan problemen met de ademhaling veroorzaken. In de werkomgeving kan de besmetting met zink leiden tot een griepachtige aandoening die bekend staat als metaalkoorts. Deze gesteldheid verdwijnt na twee dagen en wordt veroorzaakt door overgevoeligheid. Zink kan een gevaar zijn voor ongeboren en jonge kinderen. Kinderen kunnen via het bloed en de borstvoeding van de moeder zink binnen krijgen.</p>
Vanadium	<p>Vanadium kan verschillende effecten op de menselijke gezondheid hebben, wanneer de opname te hoog is. Wanneer de opname van vanadium via de lucht plaatsvindt, kan dit bronchitis en longontsteking veroorzaken. De onmiddellijke effecten van zijn de irritatie van longen, keel, ogen en de neusholte. Andere effecten tengevolge van de opname van vanadium zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hart- en vaatziekten - Ontsteking van de buik en ingewanden - Schade aan het zenuwstelsel - Bloeden van de lever en nieren - Huiduitslag - Ernstig trillen en verlammingen - Neusbloedingen en keelpijn - Verzwakking - Misselijkheid en hoofdpijn - Duizeligheid - Gedragsveranderingen

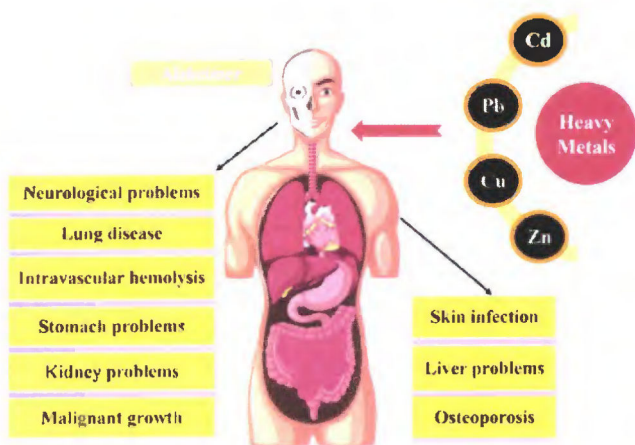
Bron: Lenntech, Innovatieve oplossingen voor waterbehandeling en omgekeerde osmose sinds 1993.¹⁷

De gezondheidseffecten van de verschillende zware metalen verschillen, mede afhankelijk van de hoeveelheden die levende organismen opnemen. De toxiciteit van verschillende zware metalen is echter groot, zoals blijkt uit bovenstaande tabel. Niet voor niets worden ze geclassificeerd als Zeer Zorgwekkende Stoffen¹⁸. De Royal Society of Chemistry hanteert hiervoor in het kort de volgende graphic om de ernst van toxiciteit aan te geven:¹⁹

¹⁷ Lenntech Water Treatment Solutions, opgericht in 1993, is een ontwerp- en productiebedrijf gevestigd in Nederland, vlakbij de Technische Universiteit Delft. Lenntech biedt innovatieve en duurzame oplossingen voor waterbehandeling en vloeistofscheiding, met de nadruk op industriële toepassingen. www.Lenntech.nl

¹⁸ Verkorte ZZS-lijst | Risico's van stoffen (rivm.nl)

¹⁹ <https://pubs.rsc.org/en/content/articlehtml/2023/ra/d3ra00723e>

Het toestaan van lozingen van zware metalen is schadelijk voor de gezondheid, ook al wordt per zwaar metaal afzonderlijk in de lozingsvergunning een hoeveelheid bepaald. De in de vergunning toegestane hoeveelheden zijn overigens beperkt gemotiveerd, zonder dat daarbij de eigenschappen van verbinding met andere toxische stoffen (die per definitie plaats vindt) en het risico van bioaccumulatie en blijvende vervuiling van voedselketens in de normering zichtbaar zijn betrokken.

Daarbij merken verzoekers nog op dat de vergunning zelf ten aanzien van een aantal zware metalen signaleert dat deze niet voldoen aan de Immissietoets. Vaak wordt vervolgens de lozing alsnog toegestaan op grond van economische afwegingen. Voorschrift 25 van de vergunning koppelt vervolgens rapportagevoorschriften aan data waarop de lozing van stoffen aan de Immissietoets moet voldoen, doch ook daarbij geldt weer dat economische overwegingen echte verbetering in de weg kunnen staan. Dit miskent het grotere belang van de volksgezondheid en het milieu en bruskeert het principe dat de vervuiler betaalt. Nogmaals wordt verwezen naar Europese rechtspraak die leert dat aan de bescherming van de belangen van volksgezondheid, veiligheid en milieu voorrang moet worden verleend boven economische belangen.²⁰ Het Hof van Justitie overweegt (ro.58): *'Het voorzorgsbeginsel vormt een algemeen beginsel van het Unierecht, dat de betrokken autoriteiten verplicht in het welbepaalde kader van de uitoefening van de hun bij de betrokken regeling toegekende bevoegdheden passende maatregelen te nemen om een aantal potentiële gevaren voor de volksgezondheid, de veiligheid en het milieu te voorkomen, waarbij aan de vereisten in verband met de bescherming van deze belangen voorrang moet worden verleend boven economische belangen'*.

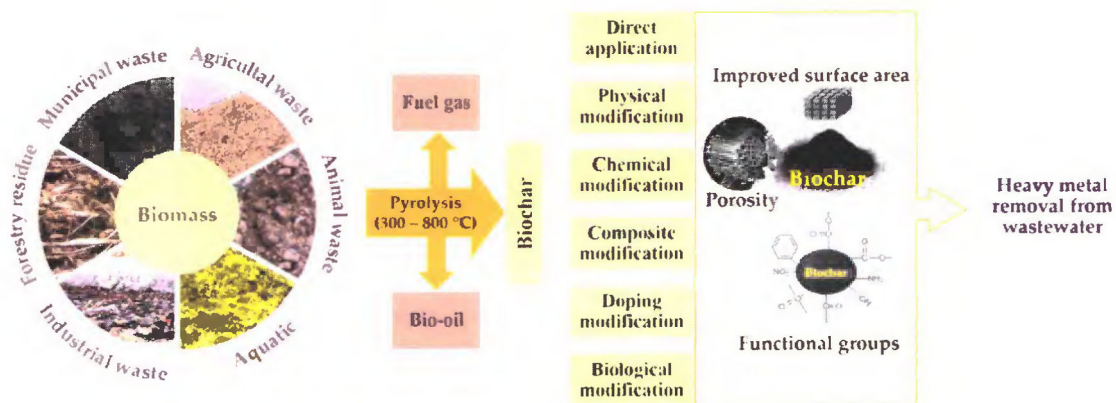
Nieuwe technieken

Net als bij microplastics klemmt dit alles te meer daar er geen noodzaak is voor de lozing van zware metalen nu deze door voortschrijdende filtratietechnieken steeds beter uit te filteren zijn. De Waterleidingmaatschappij Limburg (WML) zal immers deze metalen ook uit het drinkwater voor veel Limburgers moeten filteren. Overigens heeft WML ook door het indienen van een zienswijze op de conceptvergunning gewezen op de boterzacht geformuleerde normering en handhavingsmogelijkheden in de vergunning: *'Daarnaast wordt in een groot aantal voorschriften volstaan met de verplichting om gegevens, veelal op verzoek, 'ter beoordeling' in plaats van 'ter goedkeuring' over te leggen en bevat een aantal voorschriften kwalitatieve, niet eenduidige begrippen'*. WML sprak twijfels uit over de borging van de belangen van de drinkwatervoorziening.²¹ Deze zienswijze van WML leidde echter niet tot aanpassing van de teksten in de vergunning door het Waterschap.

²⁰ HvJ EU 17 mei 2018, T-584/13, ECLI: EU: T: 2018: 279, ro. 58; HvJ EU 12 april 2013, T-31/07, ECLI: EU: T: 2013: 167, ro. 134; HvJ EG 21 oktober 2003, T-392/02, ECLI: EU: T: 2003: 277, ro. 121

²¹ Lozingsvergunning pagina 89

Een grafisch overzicht van de doorontwikkelingen in en diversiteit van filtratietechnieken:

Bron: Royal Society of Chemistry²²

C3. Chemische stoffen

Naast de lozing van microplastics en zware metalen geeft de lozingsvergunning ruimte aan de lozing van nog eens vele honderden andere chemische stoffen. Daarbij speelt het probleem dat de uitwerking van deze stoffen op gezondheid van mens en milieu lang niet altijd en zeker niet volledig bekend is.

De werking van een chemische stof dient te worden geregistreerd in de REACH-databank. REACH staat voor Registratie, Evaluatie, Autorisatie en beperking van Chemische stoffen. Kern van de opzet van REACH is dat er voorschriften kunnen worden opgelegd bij het in de handel brengen van chemische stoffen, mengsels en chemische stoffen die in goederen zijn verwerkt. Het zorgt ervoor dat bedrijven verantwoordelijkheid nemen voor:

- het beheersen van de risico's die de stoffen voor de gezondheid en het milieu kunnen betekenen
- passende veiligheidsinformatie voor gebruikers in de toeleveringsketen.²³

De regeling kent echter ernstige tekortkomingen. Kernprobleem daarbij is dat de beoordeling en registratie in REACH achterloopt op de snelheid waarmee chemische stoffen door de industrie 'op de markt worden gebracht'. Uit een bijdrage van toxicoloog Jacob de Boer aan een symposium van Deltares in 2023 blijkt: 'De voorspelling is dat de markt van de chemicaliën internationaal zal verdubbelen de komende 10 jaar'.²⁴ Het Waterschap zelf maakt in de beantwoording van vragen ex Wet Open Overheid melding van 1074 meldingen (periode van 2021 en 2022) van aangetroffen onbekende stoffen (daarin wel doublures).²⁵

Het tempo waarin nieuwe stoffen op de markt komen en kennelijk ook daadwerkelijk worden gebruikt maakt het onmogelijk om de werking van chemische stoffen vooraf te beoordelen. Door deze praktijk van ingebruikname van ongeteste stoffen wordt de kern van de opzet van REACH weggenomen: stoffen worden gebruikt zonder dat de risico's voor gezondheid en milieu in kaart zijn gebracht.

Naast de bekende chemische stoffen, zitten we dus per definitie met een hele reeks 'opkomende stoffen', stoffen die onbekend of nog niet voldoende genormeerd zijn, dan wel stoffen waar nieuwe informatie licht kan werpen op de schadelijkheid. Het bekendste voorbeeld is de actuele

²² <https://pubs.rsc.org/en/content/articlehtml/2023/ra/d3ra00723e>

²³ https://europa.eu/youreurope/business/product-requirements/chemicals/registering-chemicals-reach/index_nl.htm

²⁴ <https://legacy.emissieregistratie.nl/erpubliek/documenten/06%20Water/04%20Symposia/symposium2023/Verslag%20ER%20symposium%20Water%2020%20juni%202023.pdf>

²⁵ antwoord op vraag 10 over voorschrift 29 van de vergunning

discussie over PFAS, een discussie die tegelijkertijd ook laat zien hoe voorzichtig de overheid juist moet zijn t.a.v. het toelaten van lozingen van chemische stoffen. Toepassing van het voorzorgsbeginsel is juist bij chemische stoffen op zijn plaats teneinde nieuwe PFAS-achtige problematieken rond andere stoffen te voorkomen. Voorkomen is beter dan genezen.

Juist ten aanzien van chemische stoffen speelt daar nog een ernstige bijkomende complicatie. Voorzover het namelijk al zo is dat ten aanzien van individuele chemische stoffen op termijn een 'veilige norm' kan en zal worden bepaald, juist bij chemische stoffen geldt dat bij combinaties van die 'veilige' stoffen alsnog toxiciteit en dus alsnog onveiligheid kan ontstaan. De effecten van opkomende stoffen en de effecten van toxische verbindingen worden geheel veronachtzaamd in de vergunning. De lozing wordt simpelweg toegelaten.

De problemen rond het functioneren van de registratie worden in Europa overigens onderkend. De Europese Commissie is een revisieprocedure gestart. Het Kenniscentrum Europa Decentraal meldt daarover begin 2022 het volgende: *'Deze consultatie werd al aangekondigd in de EU-strategie voor duurzame chemische stoffen uit 2020, die als doel heeft om een gifvrij milieu zonder verontreiniging te bereiken. Deze strategie stelde meerdere problemen in de werking en uitvoering van de REACH-verordening vast. Het duurt bijvoorbeeld te lang voor een verbod op een bepaalde stof tot stand komt en bij veel chemische stoffen is er sprake van gebrekkige kennis. Bovendien is er onvoldoende aandacht voor de effecten van het combineren van chemische stoffen. Daarnaast zijn procedures voor registratie en controle op chemische stoffen te complex en inflexibel en is het toezicht niet in alle landen even effectief.'*²⁶

De erkenning van problemen rond het functioneren van REACH toont ondubbelzinnig aan dat er dus geen sluitend systeem is dat de toelating van chemische stoffen vooraf beoordeelt op (on)schadelijkheid. Juist de combinatie van het gegeven dat het in de lozingsvergunning om honderden chemische stoffen gaat, waarvan de gezondheidseffecten op mens en milieu niet altijd volledig doorgrond zijn, waarvan de registratie zeer fors achterloopt op de snelheid waarmee nieuwe stoffen ongecontroleerd op de markt komen en waarbij geldt dat combinaties zelfs van 'veilige' stoffen alsnog kunnen leiden tot toenemende toxiciteit, nopen tot extra voorzichtigheid. De burger moet erop kunnen vertrouwen dat een overheid hier uiterste bescherming garandeert, een bescherming die ook mogelijk is, alleen al door toepassing van het voorzorgsbeginsel. Waarom zou de lozing van bijvoorbeeld Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en potentieel Zeer Zorgwekkende Stoffen (pZZS) moeten worden toegestaan? Stoffen dus waarvan het meer dan aannemelijk is dat ze schadelijk zijn (en dat is meer dan het criterium voor het voorzorgsbeginsel vereist). Het is onvoldoende dat in de lozingsvergunning voor de Z-stoffen (en feitelijk ook voor de A-stoffen die het Waterschap op pagina 42 van de vergunning zelf ook kenschetst als vergelijkbaar waterbezwaarlijk) wordt volstaan met een 'streven naar nullozing' en een 5-jaarlijkse rapportageplicht (voorschrift 26). Een 'streven naar' is vanuit het belang van mens en milieu veel te vrijblijvend en een 5-jaarlijkse rapportageplicht is gegeven de aard van deze stoffen veel te ruimhartig, zeker in het perspectief van een 7-jarige vergunning. Dit klemmt te meer daar de bespreking in de commissie WZW van het Waterschap op 21 februari 2024, alsmede de beantwoording van artikel 35-vragen vanuit een fractie in het Algemeen Bestuur, duidelijk maken dat de handhaving van dit voorschrift 26 ernstig te kort schiet: meer bepaald is conform voorschrift 26 door de vergunninghouder voor 1 april 2022 een voortgangsrapportage ingediend. Met deze voortgangsrapportage is vervolgens door het DB van het Waterschap niets gedaan. Pas een jaar later is van vergunninghouder aanvullende informatie gevraagd, waarvoor de ruimte is gegeven tot 23-12-2023! Beantwoording op 19 maart 2024 van artikel 35 vragen van de Partij voor de Dieren

²⁶ <https://europadecentraal.nl/consultatie-over-chemische-stoffen-reach/>

maakt duidelijk dat weliswaar de vergunninghouder binnen de gestelde termijn (op 15 december 2023) aanvullend heeft gerapporteerd, maar daarbij voor meer detaillering ook uitstel gevraagd heeft tot het einde van Q3 in 2024. Dit verzoek is door het Dagelijks Bestuur van het Waterschap vervolgens opnieuw gehonoreerd. De afhandeling van een afgesproken voortgangsrapportage over de meest zorgwekkende stoffen kan dus kennelijk alvast meer dan 2,5 jaar opschuiven, zonder dat er een inhoudelijke bestuurlijke beoordeling heeft plaats gevonden.

Nieuwe technieken

Die ruimhartigheid is overigens ook onnodig daar er steeds meer filtratietechnieken bestaan die het mogelijk maken om vele stoffen succesvol te filtreren. Gegeven die voortschrijdende technieken volstaan 'een streven naar nullozing' en 5-jaarlijkse rapportageverplichtingen niet. In de lozingsvergunning wordt wat betreft die filtratietechniek volstaan met de methodiek van de Best Beschikbare Techniek (BBT), maar dit miskent de dagelijkse vooruitgang ten aanzien van filtratietechnieken. Innovatie staat niet 7 jaar stil (de tijdspanne van de lozingsvergunning). Dit alles klemmt te meer in het licht van de hierboven al aangehaalde overweging dat de lozingsvergunning zelf ten aanzien van meerdere stoffen aangeeft dat ze niet voldoen aan de Immissietoets. Alleen die constatering, in combinatie met de evidente schadelijkheid van veel chemische stoffen (tenminste de Z- en de A-stoffen), zeker in combinatie, mag er niet toe leiden de lozingsvergunning momenteel (ongewijzigd) in stand te houden

D. De redenen waarom de verleende vergunning niet in stand kan blijven

De vergunning geeft Sitech/Circle Infra Partners ruimte om 631 stoffen, meer bepaald microplastics, zware metalen en chemische stoffen (waaronder tientallen Zeer Zorgwekkende Stoffen ZZS en potentieel Zeer Zorgwekkende Stoffen pZZS) te lozen in de 'Zijtak' Ur (een klein strookje oppervlaktewater), die via een daartoe aangelegde lozingspijp rechtstreeks loost in de Maas. Het effluent van de Integrale Afvalwater Zuivering Installatie (IAZI) stroomt dus honderd meter verderop uit in het Natura 2000 gebied dat de Grensmaas wordt genoemd. De Maas vormt daar de grens met België en is dus feitelijk op dat punt half Nederlands en half Belgisch. In die zin stroomt het effluent ook uit in België.

In november 2023 heeft het WL aan het advocatenkantoor van der Feltz gevraagd een contra-expertise uit te voeren op de vergunningverlening indertijd. Daarop heeft het kantoor in maart 2024 gerapporteerd. In een persbericht van april 2024 meldt het WL daarover:

'Waterschap Limburg heeft in 2020 bij het verlenen van de Waterwetvergunning aan Sitech/Circle de destijds geldende wetten en regels op de juiste manier toegepast. Dat er inmiddels nieuwe wet- en regelgeving is, geeft geen aanleiding om de tot 2027 lopende vergunning aan te passen. Wel kunnen die nieuwe regels van invloed zijn op de nieuwe vergunning die dan moet worden verleend'.²⁷

Een kwestieuze conclusie, enerzijds omdat de beoordeling van van der Feltz slechts een juridische beoordeling is en geen technisch inhoudelijke beoordeling. Anderzijds echter ook omdat het niet aan het Waterschap is om de wereld 7 jaar lang op slot te zetten, zonder acht te slaan op voortschrijdend inzicht over de schadelijkheid van stoffen, innovaties op filtratiegebied, de wettelijke taakstellingen op gebied van actualisatie en zorgplicht voor de gezondheid van mens en milieu, internationale afspraken en de erkenning van het recht op gezondheid als een internationaal mensenrecht.

²⁷ Persbericht Waterschap Limburg van 25 april 2024

Verzoekers zijn van mening dat de door WL tot ultimo 2027 verleende vergunning om een samenstel van redenen niet (ongewijzigd) in stand kan blijven. Noopt alleen al de aard van de geloosde stoffen tot een noodzakelijk en voortdurend hoogwaardig beschermingsniveau, vooral ook nieuwe informatie over de schadelijkheid van stoffen (punt 1) moet leiden tot een (ook wettelijk al verplichte) periodieke herijking.

1) Voortschrijdend inzicht over de schadelijkheid van stoffen

Sedert het verlenen van de vergunning is er steeds meer informatie beschikbaar over de schadelijkheid van de chemische stoffen waarvan de lozing is vergund. In dit verzoekschrift is onder het kopje 'Schadelijkheid van vergunde stoffen' uitgebreid ingegaan op de schadelijkheid van microplastics, zware metalen en chemische stoffen voor het milieu en de gezondheid van mensen. Daarbij worden allerlei onderzoeken, publicaties en rapporten aangehaald van na 2020 (het jaar van de vergunningverlening). In deze onderzoeken spelen specifieke eigenschappen van deze stoffen zoals persistentie, toxiciteit, het risico van toxische verbindingen in combinaties van stoffen en bioaccumulatie, een sterk risico verhogende rol. In de vergunning gaat het om de lozing van 631 chemische stoffen die onder de toepassing van de Algemene Beoordelingsmethodiek (ABM) zijn geclassificeerd, waaronder dus vele stoffen die officieel worden aangemerkt als Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Daarbij blijft echter onduidelijk hoe in de classificatie is meegewogen dat deze afzonderlijk vaak persistente en toxische stoffen, ook nog eens de eigenschap hebben toxische verbindingen aan te gaan met andere stoffen. Het effluent van de IAZI bevat per definitie cocktails van op zichzelf al toxische persistente stoffen, combinaties waarvan de precieze samenstelling en de effecten daarvan absoluut onbekend zijn en niet gewogen worden in de vergunningverlening. Ook is onduidelijk hoe het gegeven dat dergelijke stoffen onomkeerbaar zijn doorgedrongen in de voedselketen is meegewogen. Bioaccumulatie is daarmee ook onomkeerbaar geworden.

Naast het gegeven dat op de lozing van deze geclassificeerde stoffen het een en ander is af te dingen, is er echter ook sprake van de lozing van vele ongeclassificeerde stoffen. In de paragraaf 'Schadelijkheid van vergunde stoffen' is reeds aangegeven dat het beschermingsmechanisme van REACH aantoonbaar onvoldoende functioneert. Dat resulteert erin dat vele stoffen onder termen als 'onbekende stoffen' of 'opkomende stoffen' een classificatie ontberen, terwijl ze jaar in jaar uit in de praktijk worden gebruikt en ook worden geloosd (1074 onbekende stoffen zijn in twee kalenderjaren geloosd, waarbij doublures in de telling niet zijn uitgesloten).

Dat betekent dat in de praktijk vele geclassificeerde stoffen die aantoonbaar schadelijk zijn voor de gezondheid van de mens en het milieu, naast grote hoeveelheden opkomende ongeclassificeerde stoffen via een 100 meter lange pijp rechtstreeks in de Maas worden geloosd.

Waar het WL stelt dat er geen aanleiding is tot 2028 iets aan de verleende vergunning aan te passen, wordt bewust ook voortschrijdend inzicht over schadelijkheid van stoffen genegeerd, wordt bewust de toenemende toxiciteit van cocktails van chemische stoffen veronachtzaamd en wordt bewust een risico genomen met de lozing van vele opkomende stoffen. Zo zijn we ook decennia omgesprongen met de lozing van PFAS met alle nu bekende desastreuze gevolgen van dien.

Het is in die zin ontoereikend dat het Waterschap de zorgplicht voor de gezondheid van burgers en de kwaliteit van het milieu slechts invulling geeft door de toepassing van de ABM

en de methodiek van de Best Beschikbare Technieken (BBT) en het handboek Immissietoets. Dat gaat immers alleen over de afzonderlijke geclassificeerde stoffen.

Het Waterschap maskeert daarmee het voortschrijdend inzicht over de schadelijkheid ook van vele al geclassificeerde stoffen, het feit dat het REACH programma in de classificatie van stoffen ernstig tekort schiet, terwijl in de praktijk het gebruik en de lozing van vele onbekende stoffen (duizenden!) gewoon plaats vindt, met alle toekomstige risico's voor gezondheid en milieu. Gegeven deze conclusie is een bredere beoordeling door de vergunningverlenende overheid noodzakelijk, een beoordeling waarmee meer recht wordt gedaan aan de belangen van de gezondheid van mensen en de kwaliteit van het milieu.

De overheid heeft voor een tussentijdse en een bredere beoordeling ook juridisch afdoende instrumentarium beschikbaar, waaronder de Omgevingswet en overige regelgeving (punt 2), de Kaderrichtlijn Water (KRW) (punt 3) en de specifieke zorgplicht die voortkomt uit de Drinkwaterwet (punt 4).

2) De Omgevingswet: voorzorgsbeginsel, gezondheids criterium, actualisatieplicht

Dit verzoekschrift valt onder de werkingssfeer van de Omgevingswet en overige regelgeving waaronder het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL), het Besluit Activiteiten Leefomgeving (BAL) en de Waterschapsverordening.

De Omgevingswet is belangrijk gezien de codificatie van beginselen als het voorzorgsbeginsel, de actualisatieplicht en het gezondheids criterium in het milieurecht. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is het juridisch instrumentarium dat bruikbaar is voor tussentijdse wijziging van vergunning dan ook uitgebreid.

Het voorzorgsbeginsel is terug te vinden in een scala van artikelen in de Omgevingswet zoals de artikelen 3.3, 5.32 en 23.6. Het voorzorgsbeginsel betekent dat een vergunningverlenende overheid verplicht is proportionele en effectieve actie te ondernemen tegen ernstige of onomkeerbare (milieu)schade indien op basis van de best beschikbare wetenschap deze schade te vermoeden is, ook al is het niet zeker dat die schade ook zal intreden. Het beginsel legitimeert een overheid op te treden in situaties waarin onvoldoende rekening wordt gehouden met het voorzorgsbeginsel, het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden en het beginsel dat de vervuiler betaalt.

De bovengenoemde beginselen vinden verdere uitwerking in diverse wijzigingsgronden en zorgplichten.

Allereerst is het gezondheids criterium gecodificeerd. Artikel 5.32 van de Omgevingswet regelt dat het bevoegd gezag een omgevingsvergunning kan weigeren als sprake is van bijzondere omstandigheden waardoor het verlenen van de vergunning zou leiden tot ernstige nadelige of mogelijk ernstige nadelige gevolgen voor de gezondheid. In de artikelen 8.97 jo. 8.84 van het BKL wordt dit criterium ook van toepassing verklaard op verzoeken tot wijziging van verstrekte vergunningen.

Een belangrijke wijzigingsgrond is gelegen in de actualisatieplicht van de overheid. Artikel 5.38 van de Omgevingswet, legt het bevoegd gezag de verplichting op om regelmatig te bezien of de voorschriften van de vergunning nog toereikend zijn, gezien de ontwikkelingen van de technische mogelijkheden tot het beschermen van het milieu en de ontwikkelingen met betrekking tot de kwaliteit van het milieu. Deze verplichting kan leiden tot intrekking dan wel wijziging van voorschriften. Artikel 8.99 lid 1 BKL bepaalt dat de voorschriften verbonden aan lozingsactiviteiten op een oppervlaktewaterlichaam worden gewijzigd wanneer door de ontwikkeling van de technische mogelijkheden tot bescherming van het milieu de lozing van

schadelijke stoffen verder kan worden ingeperkt, of wanneer dat noodzakelijk wordt door de ontwikkeling van de kwaliteit van het milieu.

Ten slotte zijn hier nog relevant de specifieke zorgplichten die onder de werkingssfeer van de Omgevingswet vallen. Meer bepaald wordt hier gewezen op artikel 2.11 BAL dat bepaalt dat degene die een milieubelastende activiteit of een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam of een zuiveringstechnisch werk verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor de belangen, bedoeld in artikel 2.2 BAL (beschermen van gezondheid en beschermen van het milieu), verplicht is om de noodzakelijke preventieve maatregelen te nemen dan wel wanneer daarmee niet kan worden volstaan de activiteiten te stoppen. Deze specifieke zorgplicht geldt naast algemene regels en vergunningvoorschriften. Het is dus in algemene zin niet voldoende om alleen de vergunning en algemene regels na te leven.

Het gaat hier dus om een zorgplicht die is opgelegd aan de vergunninghouder. Deze zorgplicht van Circle Infra Partners is in dezen buitengewoon relevant juist omdat het inmiddels wel duidelijk is dat Circle Infra Partners laks omgaat met een aantal voorschriften. Nog steeds zijn er geloosde stoffen waarbij niet voldaan wordt aan de Immissietoets en legt Circle Infra Partners op diverse voorschriften in de vergunning onvoldoende kwalitatieve rapportages over (waarbij vervolgens vaak ook nog sprake is van falende handhaving door het Waterschap). Zie hieronder onder punt 6).

Ook de Waterschapsverordening kent specifieke zorgplichten. Zo bepaalt artikel 1.12 van deze verordening dat de vergunninghouder preventieve maatregelen neemt onder meer bij verslechtering van de chemische en ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater (zie hieronder onder punt 3) of de belemmering van vervulling van maatschappelijke functies van het watersysteem (zie hieronder onder punt 4). Het gaat hier om maatregelen die redelijkerwijs van de vergunninghouder mogen worden verwacht, maar verzoekers brengen daarbij in herinnering dat de Omgevingswet ook het principe dat de vervuiler betaalt codificeert (zie hieronder onder punt 8).

3) De werking van de Kaderrichtlijn Water (KRW)

De KRW is een Europese richtlijn, geldend sinds 22-12-2000 die strekt tot realisering van een goede waterkwaliteit in Europees oppervlakte- en grondwater. Ze kent een gefaseerde doelstelling die moet uitmonden in de realisatie van een goede waterkwaliteit per 22 december 2027. Hiermee wordt bedoeld dat het water eind 2027 zowel chemisch zuiver moet zijn als een gezonde ecologie moet hebben. Als opmaat naar die goede waterkwaliteit geldt dat er intussen al vele jaren sprake is van een verplichting om achteruitgang te voorkomen (artikel 4 lid 1 KRW), waarbij ook tijdelijke achteruitgang aan strikte voorwaarden wordt verbonden (artikel 4 leden 6 en 7 KRW). Oorspronkelijk was de doelstelling van een goede waterkwaliteit overigens niet verbonden aan 2027, maar zou dat al gerealiseerd moeten zijn in 2015. Er is mitsdien al sprake van een twaalfjarig uitstel van doelrealisatie van de KRW. Verder uitstel is niet mogelijk behalve als er sprake is van strikt geformuleerde uitzonderingsgronden (vertraging door natuurlijke omstandigheden of verlaging van doelen als gevolg van technische of financiële onhaalbaarheid van doelen op grond van menselijke activiteiten²⁸).

Momenteel behoort het oppervlaktewater in Nederland tot het slechtste van Europa²⁹. Meer bepaald wordt de waterkwaliteit van de Maas op dit moment als volgt beoordeeld: de chemische toestand is 'niet goed' en de ecologische toestand is 'ontoereikend'.³⁰

²⁸ Artikelen 4 lid 5 en 11 lid 5 van de Kaderrichtlijn Water

²⁹ <https://www.wur.nl/nl/show-longread/een-dikke-onvoldoende-voor-waterkwaliteit.htm>

De lozingsvergunning voor 631 grotendeels aantoonbaar schadelijke chemische stoffen, onduidelijke effecten van onduidelijke chemische cocktails in het effluent, met daarnaast het gegeven van de lozing van duizenden onbekende chemische stoffen, draagt niet alleen onmogelijk bij aan de noodzakelijke verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van de Maas, maar kan daar integendeel slechts verder afbreuk aan doen. Het is onbegrijpelijk dat het Waterschap daarin geen aanleiding ziet om tot het einde van de looptijd wijzigingen aan te brengen in de vergunning.

Met een vergunning die dit toelaat tot eind 2027, dezelfde datum waarop de KRW doelstellingen moeten zijn behaald, worden dus de KRW doelstellingen expliciet ondergraven.

Meer en meer wordt duidelijk dat Nederland niet zal gaan voldoen aan de opgelegde Europese verplichtingen en zelfs die 12 jaar uitgestelde deadline niet gaat halen. Tijdens een debat in de Commissie Infrastructuur en Waterstaat in juni 2021 waarschuwden verschillende politieke partijen voor 'boetes uit Brussel' vanwege het niet behalen van de doelen.³¹ Sommige Kamerleden vrezen, naast de verdere bedreiging van de natuur, een crisis zoals eerder gebeurde met betrekking tot de stikstofuitstoot, waarbij 'de rechter het land op slot gaat zetten'. In antwoord op Kamervragen achtte minister Van Nieuwenhuizen het risico daarop tot 2027 gering. Feit is echter dat Nederland momenteel gebruik maakt van een mogelijkheid binnen de KRW om de uitvoering van de Kaderrichtlijn uit te stellen op grond van technische onhaalbaarheid en onevenredig hoge kosten. Die uitzonderingsgronden, voor zover ze al van toepassing zouden zijn, kunnen evenwel niet meer worden gebruikt vanaf 2027: de KRW biedt die ruimte eenvoudigweg niet.

Nederland rekent er gezien de uitspraken van de minister hierboven op dat ook na 2027 gebruik kan worden gemaakt van uitzonderingsgronden, rekent mitsdien liever op de toegankelijkheid van het zoveelste 'milieu-geitenpaadje' dan dat het adequate maatregelen neemt om (al met 12 jaar verlengde) doelen gewoon te halen. De KRW geeft daarvoor geen ruimte en het is dus ook zeer de vraag of Europa geitenpaadjes zal toestaan: 'De boodschap van de Europese Commissie is duidelijk: de Europese waterwet is een cruciale pijler in de milieuwetgeving van de EU en blijft ongewijzigd. De resultaten van de evaluatie benadrukken dat de vertraging bij het bereiken van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water 'grotendeels te wijten is aan onvoldoende financiering, langzame implementatie en onvoldoende integratie van milieudoelstellingen in beleid, en niet aan tekortkomingen in de wetgeving'.³²

Ook de Vereniging van drinkwaterbedrijven in Nederland (Vewin) roept op om juist alles op alles te zetten om de KRW doelen uiterlijk in 2027 te halen en daarbij prioriteit te geven aan het verbeteren van de kwaliteit van drinkwaterbronnen. De Vewin maakt zich toenemend zorgen over de haalbaarheid van de doelen van de KRW en de actuele vervuiling van oppervlaktewater en stelt hierover onder meer: *'Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) zijn een risico voor de volksgezondheid en bronnen van drinkwater. In 2020 is afgesproken dat de bevoegde gezagen in beeld brengen welke ZZS in Nederland worden gebruikt en geloosd. Tegelijk zou in beeld worden gebracht hoe deze ZZS in vergunningen zijn opgenomen en wat bedrijven hebben gedaan om te voldoen aan hun verplichting om de emissies te minimaliseren. Einddatum voor oplevering was begin 2022. Nu, zomer 2023, is dit nog steeds niet afgerond.'*

30 Overkoepelend deel van het beheerplan voor het internationale stroomgebiedsdistrict van de Maas, 3e cyclus van de Kaderrichtlijn Water (2022-2027)

31 Verslag van een commissiedebat, gehouden op 9 juni 2021, over water - Waterbeleid - Parlementaire monitor

32 EU-Kaderrichtlijn Water vraagt om betere implementatie - Europa decentraal

*Met name de (indirecte) lozingen van ZZS stoffen inclusief PFAS op het afvalwatersysteem zijn nog steeds niet in beeld, laat staan dat daar adequate maatregelen zijn genomen.*³³

Ook de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (RLI) concludeert in het rapport 'Goed water, goed, geregeld' van mei 2023 dat met het huidige Nederlandse beleid de doelen van de Kaderrichtlijn Water in 2027 niet meer gehaald kunnen worden. Sterker nog, volgens de RLI zijn de KRW-doelen ook na 2027 waarschijnlijk niet te realiseren zonder aangescherpte beleidsaanpak. Daarnaast concludeert de RLI dat provincies, waterschappen en gemeenten nog nauwelijks invulling geven aan hun wettelijke zorgplicht voor de bescherming van drinkwaterbronnen.³⁴

Gelet op het bovenstaande zou het Waterschap niet mogen berusten in deze situatie, maar dient het juist maatregelen te nemen om bij te dragen aan het halen van de KRW doelen. Dit temeer daar de doelstellingen van de KRW bij de vergunningverlening, mutatis mutandis naar de mening van verzoekers dus ook bij wijzigingsbesluiten, een afzonderlijk beoordelingscriterium zijn.

Het is dus niet zonder meer voldoende dat de Immissietoets is doorlopen, ook al beoogt die invulling te geven aan de doelstellingen van de KRW. Zie ook hieronder onder punt 6), waar zal worden toegelicht dat niet integraal wordt voldaan aan de Immissietoets en dat de handhaving ernstig te kort schiet.

In dat licht is ten slotte nog van belang dat het Hof van Justitie in het zogeheten Wezerarrest, geoordeeld heeft dat de verplichtingen in artikel 4, van de Kaderrichtlijn Water resultaatverplichtingen zijn. Dat betekent dat lidstaten hun goedkeuring voor een project moeten weigeren wanneer dat project een achteruitgang van de toestand van een oppervlaktewaterlichaam kan teweegbrengen of het bereiken van een goede toestand van het oppervlaktewater respectievelijk een goed ecologisch potentieel en een goede chemische toestand van dat water op het volgens die richtlijn relevante tijdstip in gevaar brengt.³⁵ Overigens lijkt het er sterk op dat bij de totstandkoming van de waterlozingsvergunning geen integrale check op de doelstellingen van de KRW heeft plaats gevonden. Overwegingen in de contra-expertise Van der Feltz geven dit ook aan. Dit levert strijdigheid op met het gegeven dat een KRW doelstelling een afzonderlijke beoordelingsregel moet zijn.³⁶

4) De specifieke zorgplicht van artikel 2 van de Drinkwaterwet

Onder het thema kwaliteit van het oppervlaktewater verdient de continuïteit van een afdoende én gezonde drinkwatervoorziening toenemend aandacht. De Maas dient voor een deel van Limburg ook als een bron voor de drinkwatervoorziening. Dat betekent concreet dat de in de Maas door Sitech/Circle Infra Partners geloosde microplastics, chemische stoffen en zware metalen letterlijk enkele kilometers verderop door de Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) uit het Maaswater moeten worden gefilterd, zulks ten laste van de Limburgse belastingbetaler.

De recent herziene Europese Drinkwaterrichtlijn³⁷ is geharmoniseerd met de KRW en heeft onder meer de veiligheidsnormen voor drinkwater verhoogd en een meetverplichting ingevoerd voor (opkomende) stoffen die een potentieel gevaar vormen voor de volksgezondheid. Daarbij worden specifiek benoemd microplastics en opkomende chemische stoffen, waaronder vele door Chemelot geloosde stoffen. Hoewel in eerste instantie de drinkwaterbedrijven verantwoordelijk zijn voor de levering van drinkwater van goede kwaliteit

³³ Kaderrichtlijn Water - Standpunten Vewin

³⁴ Goed water goed geregeld Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (rli.nl)

³⁵ Arrest van 1 juli 2015, ECLI:EU:C:2015:433

³⁶ Van der Feltz, overwegingen 168 tot en met 173, pagina 48 en 49

³⁷ <https://eur-lex.europa.eu/NL/legal-content/summary/drinking-water-essential-quality-standards.html>

hebben ook de waterschappen een specifieke verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het oppervlaktewater, omdat hieruit ook drinkwater wordt geput.

Gezien het zwaarwegend belang is dan ook in artikel 2 Drinkwaterwet een specifieke zorgplicht voor bestuursorganen opgenomen. Bij de uitoefening van hun taken en bevoegdheden moeten bestuursorganen er rekening mee houden dat de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening geldt als een dwingende reden van groot belang.

Belangrijke adviesorganen van de overheid wijzen daar ook op. Zo wijst het RIVM in 2023 in een rapport op een dreigend drinkwatertekort en gaat daarbij in op oorzaken en oplossingen. Het RIVM stelt onder meer: *'Om voldoende drinkwater te garanderen is het ook belangrijk dat het grond- en oppervlaktewater schoon is en blijft. Als de kwaliteit van het rivier- en grondwater voldoet aan de Kaderrichtlijn Water is dat een goede basis om drinkwater van te maken'*.³⁸

In mei 2023 voegde de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (RLI) daar een waarschuwing over de waterkwaliteit aan toe. Drinkwaterbronnen zijn verontreinigd en drinkwaterbedrijven moeten intensiever zuiveren. In beide gevallen schieten lagere overheden te kort, aldus de RLI in zijn advies: *'Gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk hebben ieder afzonderlijk taken en verantwoordelijkheden die van belang zijn voor het bereiken van gezonde watersystemen. Wij constateren dat sommige van deze taken op dit moment onvolledig worden uitgevoerd, dat taken soms niet goed zijn toegedeeld en dat verantwoordelijkheden onvoldoende worden opgepakt. Zo lopen Rijkswaterstaat en de waterschappen achter met de uitvoering van hydromorfologische maatregelen, gaat een aantal waterschappen niet ver genoeg met de verplichte nutriëntenverwijdering bij de rioolwaterzuivering, vindt in diverse provincies de wettelijke actualisering van vergunningen voor activiteiten met impact op waterkwaliteit en -kwantiteit onvoldoende plaats, schieten het toezicht en de handhaving op dergelijke activiteiten vaak tekort, spreken overheden elkaar zonder effect aan op gebreken bij de ruimtelijke planvorming en geven provincies, waterschappen en gemeenten nog nauwelijks invulling aan hun wettelijke zorgplicht voor de bescherming van drinkwaterbronnen.'*³⁹

Bij dit alles dienen ook de gevolgen van de klimaatverandering in ogenschouw te worden genomen. Het gaat hierbij zowel om een toename van het aantal overstromingen als om toename van droogte: 2022 was het vierde droge jaar van de laatste 5 jaren. Ook Deltares wijst in zijn meest recente studie over de Deltascenario's op de toenemende last als gevolg van zowel overstromingen als droogte.⁴⁰

Overstromingen, zoals we regelmatig ook in Limburg kunnen meemaken, zullen leiden tot vervuiling van uiterwaarden. Tegelijkertijd kunnen de gevolgen van de lozing van chemische stoffen ook op een ernstig verlaagde waterstand niet anders dan ernstig zijn, zoals ook wordt gesignaleerd door de Vereniging van Rivierwaterbedrijven RIWA: *'Weinig regen betekent niet alleen dat er minder water door de Maas stroomt en er watertekorten kunnen ontstaan, maar ook minder verdunning van schadelijke verontreinigingen. Met andere woorden, niet alleen de kwantiteit daalt, maar ook de kwaliteit. Dit heeft gevolgen voor de drinkwatervoorziening, maar ook voor de andere gebruikers van het water: de landbouw, industrie, recreanten en niet te vergeten de flora en fauna.'*⁴¹

38 [https://www.rivm.nl/nieuws/Snel actie nodig om drinkwatertekort in 2030 te voorkomen](https://www.rivm.nl/nieuws/Snel%20actie%20nodig%20om%20drinkwatertekort%20in%202030%20te%20voorkomen)

39 Goed water goed geregeld Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (rli.nl) briefadvies in pdf

40 <https://www.deltares.nl/nieuws/deltascenarios-2024>

41 <https://www.riwa-maas.org/wp-content/uploads/2023/09/IDF3064-RIWA-MAAS-Jaarrapport-NL-2022-digitaal.pdf> pagina 5

De in dit bericht ook vermelde ‘verdunding’ van verontreiniging geeft in relatie tot de litigieuze waterlozingsvergunning extra zorgen. Immers, in deze vergunning is op meerdere plaatsen sprake van een verdunningsfactor van 22 waarmee in de normering is gerekend. Het is kwetsief hoe deze algemene rekennorm zich verhoudt tot de toenemende periodes van extreme droogte en extreem weinig debiet in de Maas.

De directeur van Brabant Water noemt recent de Maas een onbetrouwbare bron voor waterinname onder meer omdat ‘... er in de zomer minder water doorheen stroomt dan in de winter. Dat betekent dat de verontreinigingen in de Maas ‘s zomers sterk geconcentreerd zijn. Het is dus niet alleen een onbetrouwbare rivier, maar ook best een vieze rivier. Dat is voor ons een probleem’.⁴²

Inmiddels kunnen we vaststellen dat dit zelfs tot problemen leidt tussen overheden. De Vlaamse overheid heeft nog zeer onlangs de Nederlandse overheid formeel in gebreke gesteld omdat de lozingen van Chemelot in de Grensmaas internationale milieuregels overschrijden. Dit nadat overleg hierover niet tot resultaat leidde.⁴³

Zowel de bepalingen van de Omgevingswet en overige nationale regelgeving, als de doelstellingen van de KRW en de specifieke zorgplicht voor de drinkwatervoorzieningen geven het Waterschap mitsdien de juridische mogelijkheden én de verplichting de waterlozingsvergunning te herijken. Het gaat niet aan dat het WL in zijn persbericht concludeert dat dit niet nodig is tot 2028.

Voor een dergelijke herziening is reden te meer daar het recht op een schone en gezonde leefomgeving is erkend als mensenrecht (punt 5). Tegelijkertijd zijn ook de gebrekkige handhaving van de vergunning door het WL én de nonchalant ogende omgang van de vergunninghouder met de voorschriften in de vergunning nog een extra reden voor een kritische herijking (punt 6).

- 5) Het ongewijzigd in stand houden van de vergunning is in strijd met de mensenrechten
Het gaat in dezen om de lozing van de meest zorgwekkende chemische stoffen, waaronder microplastics en zware metalen en grote hoeveelheden onbekende en dus niet geclassificeerde stoffen, en dat ook nog in de vorm van toxische cocktails (vermenging van vele bekende en onbekende chemische stoffen in het effluent). Stoffen afkomstig van een bedrijventerrein met vele zogenaamde Seveso-inrichtingen, ofwel inrichtingen waar met zodanig gevaarlijke stoffen wordt gewerkt dat ze een hoog ongevalsrisico herbergen. Gezien de aard van de geloosde stoffen en het belang van de bescherming van de gezondheid van mens en milieu is een hoogwaardig beschermingsniveau noodzakelijk. Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens heeft al vele jaren geleden het voorzorgsbeginsel erkend als een algemeen rechtsbeginsel van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).⁴⁴ De Verenigde Naties hebben in 2022 het recht op een schone, gezonde en duurzame leefomgeving erkent als een mensenrecht⁴⁵. De Raad van Europa heeft vervolgens de lidstaten opgeroepen deze erkenning verder te verankeren in het nationale recht⁴⁶. Dat Nederland aan deze oproep van de Raad van Europa nog geen rechtstreeks werkend gehoor heeft gegeven is te betreuren, maar doet niets af aan de mondiale erkenning als mensenrecht. Het College voor de Rechten van de Mens merkt hierover op: ‘Het recht op

42 <https://www.h2owaternetwerk.nl/h2o-actueel/h2o-podcast/waarom-brabant-water-inzet-op-de-oosterschelde-en-niet-op-de-maas>

43 <https://nos.nl/artikel/2509708-vlaanderen-stelt-nederland-in-gebreke-vanwege-afvalwater-chemelot>

44 EHRM 27 januari 2009, nr. 67.021.01 (Tătar/Roemenië), ro. 109 en 120

45 <https://news.un.org/en/story/2022/07/1123482>

46 <https://www.coe.int/en/web/portal/-/committee-of-ministers-calls-on-member-states-to-recognise-the-right-to-a-clean-healthy-and-sustainable-environment-as-a-human-right>

In weerwil ook van de achterstallige codificatie in Nederland is het dan ook niet verbazingwekkend dat de Hoge Raad in de Urgenda-zaak de Nederlandse overheid aanspreekt op haar verantwoordelijkheid om internationaal vastgelegde afspraken na te komen, een oordeel dat mede gebaseerd was op de werking van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).⁴⁸ Eerder besloten ook de lagere rechters in de Urgenda-zaak al conform. De Rechtbank den Haag legde in 2021 aan Shell een reductie van de CO₂- uitstoot op omdat deze uitstoot bijdraagt aan de klimaatverandering waarmee mensenrechten in het gedrang komen. Ook bedrijven moeten mensenrechten respecteren, aldus de Rechtbank.⁴⁹

Burgers moeten kunnen rekenen op een hen beschermende overheid. De lozing van (grotendeels) niet afbreekbare en zwaar vervuilende schadelijke chemische stoffen in oppervlaktewater dat zelfs deels gebruikt wordt voor de inname van drinkwater, vormt een duidelijke schending van de mensenrechten van Limburgers en van belanghebbende verzoekers.

Wellicht acteert de overheid daarbij op basis van ontbrekende kennis. Niet voor niets constateert de Gezondheidsraad nog zeer recent: *'De blootstelling van mensen aan chemische stoffen wordt in Nederland niet gemeten, maar geschat. Hierdoor heeft de overheid onvoldoende zicht op deze blootstelling en ontbreken gegevens die nodig zijn om beleid te controleren en verbeteren.'*⁵¹ Dat pleit die overheid echter niet vrij en is juist reden temeer om het voorzorgsbeginsel te hanteren.

Door het Waterschap is eind 2020 een vergunning verleend voor de lozing van 631 chemische stoffen, nagenoeg rechtstreeks in de Maas. Ongetwijfeld is het Waterschap daarbij ook van mening dat het zijn best heeft gedaan in de afweging van belangen de gezondheid van mens en milieu te beschermen.

47 <https://www.mensenrechten.nl/themas/schone-gezonde-en-duurzame-leefomgeving>

47 <https://www.mensenrechten.nl/themas/schone-gezonde-en-duurzame-leeftijdgeving>
48 <https://www.hogeraad.nl/actueel/nieuwsoverzicht/2019/december/staat-broeikasgassen-verminderen-voor-eind-2020/>

48 <https://www.hogeraad.nl/actueel/nieuwsoverzicht/2019/december/staat-broeikasgassen-vermindere-n-voor-2020/>
49 <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Den-Haag/Nieuws/Paginas/Royal-Dutch-Shell-moet-CO2-uitstoot-terugbrengen.aspx>

50 <https://hudoc.echr.coe.int/eng/#{%22itemid%22:%22002-14304%22%22}>

50 <https://hudoc.echr.coe.int/eng/#{%22itemid%22:{%22002-14304%22%22}}>

51 <https://www.gezondheidsraad.nl/onderwerpen/milieu/alle-adviezen-over-milieu/meetprogramma-voor-blootstelling-aan-chemische-stoffen>

voorschriften daarmee zonder consequentie blijven. Naar de mening van verzoekers is dat in meerdere opzichten zichtbaar:

a. Voorschrift 25 (Immissietoets)

Waar het Waterschap stelt in de beoordelingssystematiek o.a. de Immissietoets te hebben uitgevoerd, is in de vergunning te lezen dat daarvan ten tijde van het afgeven van die vergunning bij meerdere zeer schadelijke stoffen zoals arseen, nikkel, zink, kwik, vanadium (dat zelfs tot 2027 niet zal voldoen aan de Immissietoets), aluminium, chroom, kobalt en germanium, geen sprake is geweest.

Daarnaast zijn er nog meerdere stoffen die maar partieel (ecologietoets of drinkwatertoets) voldoen aan de Immissietoets, zoals AMPA.

De Immissietoets is dus in weerwil van hetgeen het Waterschap stelt maar hooguit deels toegepast. Met het oog daarop is vervolgens voorschrift 25 opgenomen waarmee vergunninghouder wordt verplicht per de in de verschillende leden genoemde data alsnog te voldoen aan de Immissietoets. De rapportages van vergunninghouder op dit voorschrift leren dat van integraal voldoen aan de Immissietoets echter zeker geen sprake is. De rapportage ex voorschrift 25 lid 2 (die gaat over 14 stoffen) geeft aan dat voor 11 stoffen aan de Immissietoets kan worden voldaan. De rapportage ex voorschrift 25 lid 3 (die gaat over 19 stoffen) geeft aan dat 9 stoffen voldoen aan de Immissietoets. Opvallend is dat dit onvoldoende resultaat van de vergunninghouder wordt aangevuld met de mededeling dat voor de stoffen waar niet kan worden voldaan aan de Immissietoets 'een wijzigingsvraag wordt ingediend'.

Verzoekers stellen vast dat niet alleen bij verlenen van de vergunning niet integraal wordt voldaan aan de Immissietoets, maar zelfs op het voorgeschreven moment in 2022 of 2023 daaraan niet geheel wordt voldaan.

Dit alles overigens zonder dat dit duidelijke consequenties heeft. Het Waterschap schrijft daarover in de beantwoording van de WOO vragen: 'De rapportages zijn tijdig aangeleverd en voldoen inhoudelijk aan het voorschrift'.

Ook het eerder aangehaalde Van der Feltz rapport is kritisch op dit punt. In overweging 134 wordt opgemerkt: *'De vraag is of het vooruit schuiven van de immissietoets, waar voorschrift 25 van de Watervergunning van uitgaat, in overeenstemming is met het Handboek Immissietoets. Zoals beschreven is in paragraaf 6.1.2 van deze notitie, is het lozen van stoffen die niet aan het Handboek Immissietoets voldoen niet zomaar toegestaan. Voor die stoffen geldt dat moet worden gekeken naar aanvullende maatregelen om de emissie van stoffen te beperken. Vervolgens zal een hertoetsing moeten plaatsvinden waarbij alle toetsstappen van de immissietoets opnieuw doorlopen moeten worden om te bepalen of de lozing alsnog kan worden toegestaan'*.

b. Voorschrift 26 (Z-stoffen)

Dit voorschrift handelt over de voortgang bij de reductie van de zogenoemde Z-stoffen (dit omvat de Zeer Zorgwekkende Stoffen ZZS en de potentieel Zeer zorgwekkende Stoffen pZZS), kortom de meest schadelijke stoffen. Per 1 april 2022 zou de vergunninghouder volgens dit voorschrift moeten rapporteren over de voortgang van de reductie van lozing van deze stoffen. De vergunninghouder heeft aan deze plicht ook voldaan.

Vervolgens heeft het Waterschap met deze rapportage een jaar lang niets gedaan, alvorens aanvullende informatie op te vragen bij vergunninghouder. Kennelijk voldeed dus de ingediende rapportage niet aan de daaraan gestelde voorwaarden. Voor de verstrekking van die aanvullende informatie is vervolgens door het Waterschap tot 23-12-2023 de tijd gegeven. Beantwoording op 19 maart 2024 van artikel 35 vragen van de Partij voor de Dieren maakt duidelijk dat weliswaar de vergunninghouder binnen de gestelde termijn (op

15 december 2023) aanvullend heeft gerapporteerd, maar daarbij voor meer detaillering ook uitstel gevraagd heeft tot het einde van Q3 in 2024. Dit verzoek is door het Dagelijks Bestuur van het Waterschap vervolgens geaccepteerd. Daarmee wordt de beoordeling van de voortgang van de reductie van de méést zorgwekkende stoffen probleemloos ten minste 2,5 jaar opgeschoven en dan moet een inhoudelijke beoordeling door het Waterschap nog plaatsvinden, een beoordeling die ongetwijfeld ook nog maanden en vele gesprekken zal duren.

c. Voorschrift 36 (polymeren)

In het kader van dit voorschrift dient de vergunninghouder uiterlijk 1 januari 2024 een rapport te overleggen over het identificeren en reduceren van de lozing van polymeren (microplastics). Die rapportage is per 29 december 2023 door vergunninghouder ingestuurd. Vervolgens blijkt ook deze rapportage kwalitatief kennelijk onvoldoende te zijn want het Waterschap geeft aan aanvullende informatie nodig te hebben en geeft de vergunninghouder daarvoor opnieuw ruim de tijd (tot 1 november 2024), zij het deze keer onder de last van een dwangsom. Opnieuw dus ruim uitstel, waarna dus nog een inhoudelijke beoordeling moet plaatsvinden.

De bovenstaande voorbeelden geven aan dat het Waterschap lankmoedig omgaat met de uitvoering van basistoetsen vooraf en de op basis van de verschillende voorschriften ingediende rapportages.

De voorbeelden wekken ook de indruk dat de vergunninghouder nonchalant omgaat met de voorschriften in de vergunning. Anders is niet te verklaren waarom kennelijk geen enkele rapportage voldoet aan de vooraf gestelde voorwaarden en een inhoudelijke beoordeling mogelijk maken. Ook het kennelijk gemak waarmee het voortdurend niet voldoen aan de Immissietoets wordt vertaald in het indienen van een wijzigingsverzoek, wekt deze indruk. Ten slotte wijzen verzoekers hier nog op een opvallende passage in de rapportage over voorschrift 36. In deze rapportage wordt opgemerkt: *‘Er zijn op het moment van schrijven, nog geen geharmoniseerde of genormaliseerde methodes op de markt, en het zal nog jaren duren voordat robuuste gevalideerde analyse voorschriften bestaan voor dit type onderzoeken. Een NEN norm voor monsternamen, identificatie en kwantificering is nog in ontwikkeling, en kan nog verschillende jaren duren.’*

Dit roept de vraag op of dit niet betekent dat elke normstelling en handhavingsactie zich op drijfzand begeeft en genereert twijfel aan de waarde van elk voorschrift in dezen.

De weigering van het Waterschap om, ondanks al het bovenstaande, de onderhavige waterlozingsvergunning te herzien klemmt te meer omdat ook de innovatie op het gebied van filtratietechnieken niet stil staat. Hiermee worden kansen gemist om strengere eisen te stellen aan de vergunninghouder en innovatie af te dwingen (punt 7), indachtig het principe ‘de vervuiler betaalt’ (punt 8).

7) Innovatie in filtratietechnieken

De voortschrijdende innovatie op gebied van filtratietechnieken maakt het aan de bron voorkomen van de noodzaak van lozingen steeds beter haalbaar. Ook daarover is hierboven in dit verzoekschrift, onder de kopjes *microplastics* en *zware metalen*, het een en ander opgemerkt. Ook wetenschappers van de Wageningen University and Research zijn niet alleen hoopvol maar tegelijkertijd doordrongen van nut en noodzaak van het in greep krijgen van het probleem van microplastics: *‘Want als we niets doen, weten we vrij zeker dat er wijdverbreide, onomkeerbare nadelige effecten ontstaan in de natuur, zoals een extra afname in de biodiversiteit, en waarschijnlijk ook bij de mens. Niet direct, maar wel tussen de pakweg*

dertig en honderd jaar.’⁵² Meer zekerheid is voor de toepassing van het voorzorgsbeginsel, de actualisatieplicht en het gezondheids criterium niet nodig!

Tegelijkertijd doet het aan de bron van de vervuiling filtreren van het effluent recht aan het principe dat de vervuiler betaalt. Het is onvoldoende dat in de verleende vergunning wordt volstaan met de verwijzing naar de zogenaamde ‘best beschikbare technieken’ (BBT), daar nergens blijkt dat dit principe gedurende de looptijd van de vergunning tot heden heeft geleid tot tussentijdse aanscherping van de lozingsvoorwaarden.

8) De vervuiler betaalt

Dit principe is een principe van sociale en economische rechtvaardigheid en is bijvoorbeeld de drijvende gedachte achter het Europese emissiehandelssysteem. De kerngedachte is eenvoudig: de vervuiler draagt de schade die door zijn handelen wordt veroorzaakt en wordt er zo toe aangezet om die schade te vermijden. De Europese Rekenkamer formuleert het zo: *‘Bedrijven die vervuiling veroorzaken zijn verplicht te betalen voor het opruimen van de schade. Dit beginsel heet ook wel het ‘de vervuiler betaalt’ principe. Vervuilers dragen dus de herstelkosten die overheden moeten nemen. Het is een van de centrale beginselen van het milieubeleid van de Europese Unie, naast principes als het voorzorgs- en het preventiebeginsel. Milieuschade moet allereerst zoveel mogelijk voorkomen worden. Waar dat niet kan moet schade worden hersteld; als daarvoor kosten moeten worden gemaakt dan moet de vervuiler daarvan in principe de rekening gepresenteerd krijgen.’*⁵³

De toenemende kosten voor de zuivering van drinkwater als gevolg van industriële lozingen kunnen niet zonder meer ten laste gebracht worden van de Limburgse belastingbetaler, via de facturen van WML. Nog zeer recent meldde de Vewin een tariefstijging ten laste van de burgers, een tariefstijging die mede gevolg is van de toenemende druk door lozingen van onder meer de chemische industrie. Vewin meldt: *‘Investeringskosten die nodig zijn om ook in de toekomst nog voldoende schoon en gezond drinkwater te kunnen blijven leveren, hebben ook invloed op het tarief. De kwaliteit van drinkwaterbronnen staat onder druk en het kost drinkwaterbedrijven steeds meer moeite om drinkwater van hoge kwaliteit te maken.’*⁵⁴

Filtreren dient voor rekening en risico te zijn van de vervuiler: de vervuiler dient te betalen. Europese uitspraken geven daarover aan dat eventuele economische belangen ondergeschikt zijn aan de belangen van bescherming van volksgezondheid en milieu.⁵⁵

De vergunninghouder draagt de kosten voor optimale filtratie, c.q. vertaalt die opdracht door naar de achterliggende bedrijven op Chemelot (aanpakken aan de bron). Daarmee gaan de kosten dan ten laste van het bedrijfsresultaat van de vervuilers en ten koste van het dividend van diens aandeelhouders. Naast economische rechtvaardigheid is dit ook een kwestie van sociale rechtvaardigheid: het gaat niet aan om de Limburgse belastingbetaler op te laten draaien voor de meerkosten van de drinkwatervoorziening.

Conclusie

Waar het Waterschap Limburg concludeert dat het bestaande wettelijke toetsingskader is toegepast op de vergunningaanvraag én concludeert dat er geen aanleiding is de vergunning tot 2028 te wijzigen, wijzen verzoekers enerzijds op forse lacunes in het bestaande toetsingsinstrumentarium (niet functionerende REACH procedure, onvoldoende inachtnaam van toxiciteit bij vermenging van geclassificeerde (en andere) stoffen en de lozing in de praktijk van

⁵² <https://www.wur.nl/nl/nieuws/microplastics-zijn-niet-meer-ongrijpbaar.htm>

⁵³ <https://europadecentraal.nl/europese-rekenkamer-vervuiler-betaalt-principe-moet-woorden-versterkt/>

⁵⁴ Drinkwaterbedrijven verhogen drinkwatertarieven in 2024 - Nieuwsberichten Vewin

⁵⁵ HvJ EU 17 mei 2018, T-584/13, ECLI: EU: T: 2018: 279, ro. 58; HvJ EU 12 april 2013, T-31/07, ECLI: EU: T: 2013: 167, ro. 134; HvJ EG 21 Oktober 2003, T-392/02, ECLI: EU: T: 2003: 277, ro. 121

duizenden ongeclassificeerde stoffen) en de juridische mogelijkheden én zelfs verplichtingen van het WL om ook een bestaande vergunning tussentijds te toetsen.

Daarvoor is alle aanleiding gezien de toenemende beschikbaarheid van informatie over de schadelijkheid van chemische stoffen, de innovatie in de filtratietechnieken, maar ook het recht op bescherming van gezondheid en leefmilieu van burgers, dat inmiddels erkend is als internationaal mensenrecht (EVRM).

Daarvoor is nog te meer aanleiding gezien de falende handhaving van de verleende vergunning door het WL en de kennelijk nonchalante houding die de vergunninghouder zich meent te kunnen permitteren.

Het is niet aan het WL om in 2020 een vergunning te verstrekken voor de meest vervuilende en toxische stoffen denkbaar en vervolgens de wereld tot 2028 'on hold' te zetten, door te stellen dat er geen aanleiding is voor wijzigingen.

MET VERZOEK:

Belanghebbenden 1 tot en met 18 verzoeken het bestuur van het Waterschap Limburg:

De vergunning van 15 december 2020 met kenmerk: 2019-Z-4532, verleend aan Sitech (Circle Infra Partners) om bovengenoemde redenen geheel in te trekken, dan wel gedeeltelijk in te trekken, dan wel ambtshalve aan te scherpen met als doel om met name de lozing van zorgwekkende en/of vergelijkbaar waterbezwaarlijke stoffen op zo kort mogelijke termijn te stoppen.

Jabeek, 8 juni 2024

Gemachtigden:

Mr. R. Schoonbrood

